

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2023-04-25 Dnr UFV 2023/402

Utbildningsdepartementet

Uppsala universitet
75105 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarsköldsväg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

108-471 1492

Webbadress

Anna.hagborg@uu.se

Remiss av Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023-2027

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har beretts möjlighet att yttra sig över ovan rubricerad remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av professor Anna Foka vid institutionen för arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap och musei- och kulturarvsvetenskap, universitetsadjunkt Aletta Nylén vid institutionen för informationsteknologi samt Lennart Rolandsson universitetslektor, Anneli Dyrvold universitetslektor, Ida Bergvall universitetslektor och Lars Weiselius universitetsadjunkt vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad prorektor i närvaro av ställföreträdande universitetsdirektör Per Abrahamsson, efter föredragning av utbildningsledare Anna Hagborg. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Coco Norén

Anna Hagborg

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2023-04-25 Dnr UFV 2023/402

Utbildningsdepartementet

Uppsala universitet
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag hammarsköldsväg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

018-471 1492

Webbadress

Anna.hagborg@uu.se

Remiss av Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023-2027

Uppsala universitet har beretts möjlighet att yttra sig över ovan rubricerad remiss. Universitetet vill anföra följande.

Uppsala universitet tillstyrker i huvudsak förslagen, men vill anföra de synpunkter som lämnas nedan.

Kort sammanfattning

Det finns ett behov av att konkretisera och definiera en del av formuleringarna i texten antingen i strategin eller i handlingsplanen. Delmålen är ibland överlappande och det är ibland också oklart vad de betyder. Det behövs också på vissa ställen förtydliganden när det gäller hur mer långsiktiga mål hänger samman med delmål.

Det är viktigt att Skolverket också tar hänsyn till GDPR när det gäller vissa delar av digitaliseringsstrategin.

Avslutningsvis saknas skrivningar om fortbildningsinsatser för lärare för att säkerställa att de har tillräckligt god grundläggande digital kompetens för att kunna utveckla sin undervisning i takt med den snabba IT-utvecklingen.

Kommentarer och ändringsförslag

Generella kommentarer

Det finns behov av att konkretisera en del av formuleringarna. Om de inte konkretiseras i strategin är det viktigt att det görs i handlingsplanen och i läroplanerna.

På flera ställen i dokumentet lyfts pedagogens kompetens som viktig då det handlar om att göra medvetna val. Det är bra att detta lyfts fram, men det framkommer inte hur kompetensutveckling kommer att genomföras. Det kommande steget i digitaliseringsarbetet gäller en fördjupad undervisning om digitalisering t ex vad gäller programmering, att förstå AI, hur algoritmer styr och att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till digitaliseringen och till information, källor etc. Här behövs en utökad lärarkompetens och fortbildningsinsatser. Viss kunskap kan betraktas som

YTTRANDE

2023-04-25 Dnr UFV 2023/402

allmän lärarkompetens, medan annat är att betrakta som mer specialiserad lärarkompetens. Ett exempel på något som är en allmän lärarkompetens att förstå hur samhällets och den digitala teknikens utveckling interagerar och påverkar varandra. Ett exempel på en specialiserad lärarkompetens kan vara kunskap om programmering.

Digitala resurser används i hög grad av svenska lärare. Enligt den senaste PISA-rapporten ligger Sverige tydligt i topp jämfört med andra OECD-länder när det gäller tillgång till digital teknik i skolan. Skolans utmaningar när det gäller digitala resurser i den dagliga undervisningen är snarare att skapa fungerande och stabila tekniska lösningar, att finna lärresurser av god kvalitet samt att använda dem på ett adekvat sätt.

I strategin beskrivs hur ”nya möjligheter och utmaningar” skapas med digital teknik, men den riskerar att bli uddlös om det inte ges exempel på hur digital teknik kan utmana och skapa nya möjligheter i skolan.

Uppsala universitet ser dessutom gärna att Skolverket tar hänsyn till de forskningsresultat som presenteras i UKÄs och Tillväxtverkets rapport *Förbättrad kompetensförsörjning av digital spetskompetens Satsningar för ökad tillväxt och konkurrenskraft*.¹ I dessa skrifter presenteras forskningsresultat som rör livslångt lärande och de borde därför också intressera Skolverket.

Huvudmål 1

Delmål 1 och 2

De två första delmålen är överlappande då de båda syftar till att elever ska utveckla kompetens i att använda digitala resurser i sitt lärande. Skillnaden mellan dem ligger huvudsakligen i när lärandet avses ske. Mål 2 kan tolkas som en precisering av att digitala lärresurser ska användas i skolan, men detta impliceras även av delmål 5.

Delmålen under huvudmål 1 saknar direkt koppling till demokratiuppdraget “att ge alla elever möjlighet att utveckla den digitala kompetens som behövs för att vara en aktiv samhällsmedborgare” då strategin endast fokuserar på att elever ska lära sig använda digitala resurser i lärandesyfte och i undervisningssituationer (definitionen av digital lärresurs), inte som hjälpmedel i andra syften. En ändring av delmål 2 till att “barn och elever utvecklar förmåga att använda digitala resurser” (vilket även omfattar lärresurser) skulle stärka kopplingen till

¹ <https://digitalspetskompetens.se> samt <https://digitalspetskompetens.se/wp-content/uploads/2022/10/slutrapport-Forbatttrad-kompetensforsorjning-av-digital-spetskompetens.pdf>

YTTRANDE

2023-04-25 Dnr UFV 2023/402

demokratiuppdraget och samtidigt göra mål 1 och 2 kompletterande istället för överlappande.

Att elever får lära sig att använda digitala resurser så som kamera eller ett digitalt verktyg för att lösa problem, är i hög grad redan uppfyllt. Det kan samtidigt finnas ett behov av att stötta vissa elever även när det handlar om att använda tekniken. Många elever har ojämna och grunda kunskaper, kanske framförallt kring verktyg som används i undervisningen, och det blir viktigt ur ett likvärdighetsperspektiv att alla barn/elever får möjlighet att utveckla dessa kompetenser.

Punkten att ”stärka elevernas måluppfyllelse” är mycket viktig och skulle behöva få större utrymme. Utmaningen som ligger framöver är inte att digitala verktyg ska användas i undervisningen, utan att de ska användas genomtänkt och effektivt och med ett tydligt syfte att just stärka måluppfyllelsen. Att använda digitala resurser är i viss mån ett förlegat mål. Det är den medvetna användningen och det kritiska förhållningssättet till de digitala resurserna som utgör utmaningen.

Delmål 3 och 4

Delmål 3 rör källmedvetenhet (källkritik, källtillit och sökkritik). Det är ett ämne som kan undervisas teoretiskt, men som för många elever kräver en upplevelse innan man blir medveten. Med AI-tjänster som genererar olika texter och bilder kan man succesivt förfina frågor och uppleva hur interaktionen med datorn också ger dem djupare förståelse för teknikens begränsningar. Med andra ord kräver denna typ av digital teknik praktiska erfarenheter för elever, lärare och bibliotekspersonal. Denna typ av kunskap kräver därför en pedagogisk och organisatorisk strategi.

Det är bra att både positiva och mer problematiska sidor lyfts fram i delmål 3. Det tredje stycket om källmedvetenhet är viktigt. Det skulle dock behöva förtydligas om detta bör vara en generell lärarkompetens för att undervisa inom området.

Delmål 4 är ett bra och viktigt mål. Texten fokuserar dock till stor grad på kön, men det finns även andra attityder och normer som begränsar vilka som väljer en IT-inriktning. Viktigt för att uppnå detta mål är hur och av vem digital teknik presenteras. En högre nivå av den digitala kompetensen hos alla lärare (oavsett ämne) skulle kunna vara ett viktigt steg i att neutralisera begränsningarna.

Delmål 2 och 5

Liksom delmål 2 avser delmål 5 avser att verka för de två långsiktiga målen att öka likvärdigheten i utbildningen och att stärka elevernas måluppfyllelse. Kopplingen mellan delmålen och de långsiktiga målen är dock inte självklar. För att uppnå dessa långsiktiga mål är lärares

pedagogiska kompetens avseende hur digitala resurser används i undervisningen, deras förståelse för hur digitala resurser fungerar och för hur digitaliseringen påverkar individen och samhället betydligt viktigare.

Huvudmål 2

Delmål 5 och 6

Det framgår med all tydlighet (tydligast i delmål 6) att en datadriven skolutveckling eftersträvas. Det verkar som att Skolverket avser att följa elevers utveckling och föreslå åtgärder som baserar sig på stora mängder data över en längre tid. Det ställer stora krav på lärares kompetens och lärare behöver också kunskap om datamaskiners begränsningar. Digitaliseringsstrategin bör därför ha formuleringar som visar hur lärare kan arbeta mer med teknikkritiska perspektiv som kompletterar de automatiserade dataanalyserna som kommer ligga till grund för en datadriven skolutveckling.

Här finns det frågor som rör vilken typ av data som ska samlas in, hur den ska användas samt hur det ska ske på ett säkert sätt (till viss del beskrivs det under delmål 6 och 7 men skulle behöva förtydligas). Det är också intressant att reflektera över hur detta påverkar pedagogernas arbetsbörda. Risken blir att texten uppfattas som naiv då den inte problematiserar effekten av datadriven skolutveckling tillräckligt.

Här saknas ett kritiskt perspektiv avseende de utmaningar som finns när det gäller personinformation (GDPR). Strategin riskerar att ifrågasättas om denna viktiga aspekt inte beaktas. I den kommande handlingsplanen bör det ingå en översyn av hur undantag för skolan bör se ut för att underlätta lärares och huvudmäns arbete samtidigt som elevers integritet skyddas.